

MOTERYS ISLAME

Už stereotipų

Kas jums šauna į galvą, kada pagalvojate apie moterį musulmonę? Paslaptina, šydu prisidengusi vyrų priespaudos auka, belaukianti vakarietiškos laisvės? Šūkius rėkianti teroristė? Neišsilavinusi užsienietė, su kuria jūs turit mažai ar visiškai nieko bendra? Jei jūsų socialiniame rate nėra draugų ir pažįstamų musulmonų, yra tikimybė, kad jūsų įspūdžiai apie moteris musulmones buvo didžiąja dalimi suformuoti neigiamų žiniasklaidos stereotipų – įvaizdžio, kuris paprastai mažai ką turi bendro su realiu gyvenimu ir gali būti sumodeliuotas tiesiog patraukti daugiau žiūrovų, parduoti daugiau produktų ar įgyti kokio nors politinio plano palaikymą.

Kiek jūs iš tikro žinote apie moterų musulmonių gyvenimus ir požiūrius, ir kodėl tai yra svarbu? Na, visų pirma, musulmonai sudaro apie 20-25 procentus šios planetos gyventojų, o Islamas tapo antrąją pagrindine religija Europoje. Bet ar žinojote, kad dauguma europiečių ir amerikiečių, atsivertusių į Islamą, yra moterys – ne vyrai? Ar nustebtumėte, jei sužinotumėte, kad dauguma moterų musulmonų pasaulyje gaili vakariečių moterų ir laiko jas terorizuojamomis? Ar kada susimąstėte, kodėl moterys musulmonės, emigravusios į Vakarų, paprastai išlaiko savo identitetą ir stengiasi perduoti jį savo vaikams? Mąstantis asmuo paklaustų, jei Islamas yra taip engiantis

moteris, kaip nori mus įtikinti kai kurie žurnalistai, kodėl moterys musulmonės nebėga pulkais? Kas yra tokio Islame, kas patraukia visus pasekėjus, esančius už jo pagrindinių žemių?

Čia mūsų tikslas yra pažvelgti už sensacijų vaikymosi ar gandų skleidėjų istorijų į tai, ką Islamas turi pasiūlyti išsilavinusiai šiandienos pasaulio moteriai ir suprasti, kodėl tiek daug visų rasių, odos spalvų ir socialinių klasių moterų (ir vyrų) pasirinko Islamą. Tiesa, kaip tikras gyvenimas, yra už propagandos ir stereotipų ribų.

Islamiškas požiūris į moterį

Pirmiausia, moterys yra teigiamai vaizduojamos Šv. Korane ir Hadis'uose (Pranašo Muhammedo pasakymuose). Šv. Koranas yra vienintelė pasaulio Šventraščių knyga, kurioje moterys yra dažnai minimos kartu su vyrais, ir abu yra apibūdinami kaip draugai ir partneriai tikėjime. Šios eilutės yra tik keli garsūs pavyzdžiai:

- „Tikintieji, vyrai ir moterys, yra saugantys vienas kitą draugai; jie skatina tai, kas dora, ir draudžia tai, kas nedora, meldžiasi, moka išmaldą ir jie paklūsta Dievui ir Jo pasiuntiniui. Jiems Dievas suteiks malonę. Neabejotinai Dievas yra Galingas, Išmintingas. Dievas pažadėjo tikintiesiems, vyrams ir moterims, sodus, po kuriais teka upės, gyventi tenai ir gražius rūmus amžinos palaimos soduose. Bet didžiausia palaima yra geras Dievo patenkinimas: tai yra aukščiausia laimė.“

(Šv. Koranas, 9:71-72)

- „Tikrai vyrams, kurie nusilenkia Dievui, ir moterims, kurios nusilenkia,
- ir vyrams, kurie tiki, ir moterims, kurios tiki;
- ir vyrams, kurie paklūsta, ir moterims, kurios paklūsta;
- ir vyrams, kurie kalba tiesą, ir moterims, kurios kalba tiesą;
- ir vyrams, kurie atkakliai siekia (dorumo) ir moterims, kurios atkakliai siekia;
- ir vyrams, kurie yra kuklūs, ir moterims, kurios yra kuklios;
- ir vyrams, kurie duoda išmaldos, ir moterims, kurios duoda išmaldos;
- ir vyrams, kurie pasninkauja, ir moterims, kurios pasninkauja;
- ir vyrams, kurie saugo savo drovumą, ir moterims, kurios saugo (savo drovumą);
- ir vyrams, kurie dažnai atsimena Allahą, ir moterims, kurios atsimena – Allahas
- paruošė jiems atleidimą ir gausų atlygį.“

(Šv. Koranas, 33:35)

Islame nėra jokios nesutarimų tarp vyrų ir moterų, įsitraukusių į kažkokią istorinę kovą dėl valdžios, problemos. Abiejų vaidmenys yra esminiai ir papildantys viena kitą. Šv. Koranas teigia:

- „Žmonija! Atminkite savo pareigą savo Viešpačiui, Kuris sukūrė jus iš vieno asmens, ir iš jo sukūrė jo draugę, ir iš jų dviejų pasklido (po žemę) nesuskaičiuojami vyrai ir moterys. Bijokite Dievo, Kurio (Vardu) jūs reikalaujate savo teisių vienas iš kito, ir (atminkite savo pareigas) ir bijokite nutraukti giminingus santykius (ryšius). Dievas yra visada jus Stebintis.“

(Šv. Koranas, 4:1)

- „Netrokškite malonių, kuriomis Dievas padarė vienus iš jūsų pranokstančius kitus. Vyrai dalinsis tuo, ką jie uždirbo, ir moterys dalinsis tuo, ką jos uždirbo. (Nepavydėkite vieni kitiems), bet prašykite Dievo duoti jums iš Jo dosnumo. Dievas žino apie visus dalykus.

(Šv. Koranas, 4:32)

Pranašas Muhammedas papildė gautus apreiškimus (atskleidimus) tolimesniais mokymais ir savo nuostabiu asmeniniu pavyzdžiu, kuris padarė jį mylimą ir šeimos, ir pasekėjų. Jis draudė smurtą prieš moteris ir pamokslavo prieš bet kokią netinkamą galios panaudojimą. Jis įspėjo, kad tiek vyrai, tiek moterys bus atskaitingi Dievui už tuos, kuriais jie rūpinasi arba kurie yra jų valdžioje, ir sakė:

„Tegul joks musulmonas nepuoselėja jokių blogų jausmų prieš moterį musulmonę. Jei jis nemėgsta vienos jos savybės, jis ras kitą savybę, kuri bus patraukli.“

„Geriausią iš tikinčiųjų yra tie, kurie yra geriausi savo žmonoms ir šeimoms.“

Moters padėtis kitose religijose

Nors šie mokymai gali ir neatrodyti tokie išskirtiniai šiandien, tačiau jie tikrai buvo revoliucingi tuo metu, kada jie buvo atskleisti arabams ir ne arabams vienodai. Kai musulmonų sūnūs buvo mokomi, jog Rojus guli prie jų motinų pėdų, moterims Konfucijaus Kinijoje buvo liepiama paklusti savo tėvams, tada savo vyrams ir galiausiai savo sūnams po jų vyrų mirties. Induizmo moterys buvo laikomos netinkamos nepriklausomybei, iš prigimties silpnomis, lengvai suklaidinamomis, nuodėmingomis ir neprotingomis. Budizme buvo sakoma, jog moterys yra blogio personifikacija. Tuo metu žydai ir krikščionys tikėjo, jog moterys yra atsakingos už žmonijos nuosmukį, o menstruacija ir gimdymą laikė Dieviško prakeikimo pasekmėmis. Praėjus tūkstančiui metų po Muhammedo, 1586 metais prancūzų katalikai vis dar diskutavo, turi moterys sielas ar ne! Anglų krikščionys sudegino daugybę gyvų moterų vien dėl įtarimo, kad jos buvo raganos. Ištekėjusios moterys negaudavo teisių į asmeninę nuosavybę, siekti skyrybų ar sudaryti savo sutartis iki 19 amžiaus. Nieko keista, kad moterys, kurios tokius mokymus laikė neprotingais, maištavo

prieš juos ir kovojo dėl geresnio elgesio su jomis. Kai tuo tarpu kitos moterys dažnai buvo priverstos kovoti prieš vyriškos kunigijos valdžią, Islame socialinių pokyčių dinamika buvo gan kitokia.

Muhammedas itin rūpinosi moterų teisėmis

Pranašas Muhammedas buvo itin sėkmingas socialinis reformatorius bei dvasinis ir politinis lyderis, kuris gynė silpnųjų ir engiamųjų teises. Šv. Korano eilutės apie moteris turėjo didžiulį poveikį gerinant moterų statusą ir teises tuo metu, kada jos buvo apreikštos (atskleistos). musulmonų moterims buvo suteikta teisė į asmeninę nuosavybę, paveldėjimą ir savo nuosavybės tvarkymą taip, kaip joms atrodė geriausia; teisė atsisakyti verčiamų santuokų ir įgyti išsilavinimą – dar 7 amžiuje. Priešingai liūdnai situacijai, veikiančiai moteris besivystančiose šalyse šiandieną, ankstyvosios musulmonų moterys buvo žinomos dėl savo mokytumo ir pasiekimų. Pranašas skelbė: „Siekti žinių yra kiekvieno musulmono pareiga, vyro ir moters.“, o jo paties žmona Aiša buvo atsakinga už tūkstančių jo pasakymų perdavimą vėlesnėms kartoms. Aiša taip pat buvo pagarsėjusi savo poezijos, medicinos ir Islamo teisės žiniomis, o taip pat ir savo asmeninėmis charakterio savybėmis ir protu. Kada ji vadovavo mūšiu po Pranašo mirties, niekas neprieštaravo dėl to, kad ji buvo moteris. Daug moterų musulmonių viduramžių laikotarpiu turėjo pagarbius mokslinius ar religinius postus. Taigi, musulmonų siekis pagerinti moters padėtį visuomenėje paprastai reiškėsi pastangomis kviešti vyrus (ir moteris) išpažinti Islamą, o ne bandymais „reformuoti“, kaip nutiko kitų religijų atžvilgiu. Pagrindinės kliūtys, trukdančios moterims pasiekti joms suteiktas teises, tada ir dabar yra išliekančios neislamiškos kultūrinės tradicijos (paprastai esančios dar nuo tų laikų, kada tam tikros vietos žmonės dar nebuvo priėmę islamo), nepakankamas religinis išprusimas ir blogoji žmogaus prigimties pusė.

Moterų vaidmenys, teisės ir pareigos

Dvasinis statusas

Kaip yra parodyta aukščiau esančiose Šv. Korano eilutėse, dvasine prasme moterys yra laikomos lygiomis su vyrais, ir jos turi tas pačias religines pareigas. Tai yra svarbiausia, kada mes atsižvelgiame į tai, kad pagrindinis musulmono tikslas yra tarnauti Dievui ir kad šis pasaulis yra laikomas tik išbandymų lauku pasiruošti amžinam gyvenimui po mirties. Taigi, pasaulietiniai pasiekimai, šlovė, turtas ir valdžia paprasčiausiai neturi tokio pat patrauklumo musulmonui, kurio pagrindinis dėmesys yra skiriamas Ateinančiam Pasauliui. Šv. Koranas ne vieną kartą atkreipia mūsų dėmesį į faktą, jog laikas, kurį mes praleidžiame šiame pasaulyje, yra trumpas ir nenusėjamasis, ir kas iš tikro yra svarbu, yra mūsų charakteris, kaip mes elgiamės su kitais ir ką mes darome su Dievo mums duotomis dovanomis. Šiame kontekste namai ir šeima turi pirmaeilę svarbą, kadangi stabilios šeimos

yra būtinos gerai prisitaikiusios vaikų ugdymui, kurie perduos tikėjimą ir vertybes sekančiais kartais. Kaip sako gerai žinomas arabų priežodis, „motina yra mokykla.“

Socialinės vaidmuo

Islamas palaiko tradicinį darbų pasidalinimą, pagal kurį moterys prisiima pagrindinę atsakomybę už namus, o vyrai yra atsakingi už šeimos finansus, tačiau yra reikšmingas skirtumas: motinystė ir namų ruošą, kaip musulmono vidinis gyvenimas, nėra laikomos mažiau svarbiomis ar mažiau vertingesnėmis už profesinę karjerą. Iš tikrųjų, motinystė yra viena iš pačių svarbiausių profesijų, ir gerų motinų, kurios sėkmingai gali vadovauti šiltemis ir svetingiems namams ir auginti laimingų, pasitikinčių ir gerai išauklėtų vaikų šeimą, yra vis sunkiau rasti. Musulmonų žmonoms ir motinoms yra suteikta pagarba dėl visų moterų už jų pastangas ir aukas, kurias jos atiduoda savo šeimų labui. Be to, musulmonai laiko nesąžininga apkrauti moterį ir fiziniiais bei emociniais motinystės reikalavimais, ir profesiniais darbo vietas reikalavimais, kas išsekina tiek daug moterų ir griaua šeimyninį gyvenimą dėl ekonominės naudos. Musulmonai dažnai išreiškia užuojautą moterims Vakaruose, kurios dažnai kenčia nuo seksualinio išnaudojimo ir piktnaudžiavimo namuose ir darbe, nebūdamos vertinamos už savo tradicinius vaidmenis. Vakarų moterys, siekiančios pagarbos, dažnai turi rengtis ir elgtis kaip vyrai, ir iš jų praktiškai yra tikimasi savo vaikų poreikių atsisakymo jų karjerų vardan. Islame moteriškumas yra vertinamas, o moterys musulmonės gali siekti aukštesnio išsilavinimo, dirbti už namų ribų ar savanoriauti bendruomenės labui, kol tik jų pirminės pareigos yra išpildytos. Visi pinigai, kuriuos moteris musulmonė uždirba, yra jos pačios, ji gali juos išleisti, kaip ji pati nori; vyrai išlieka vieninteliai atsakingi už šeimos išlaikymą.

Islamiška santuoka

Nors musulmonų tėvai tradiciškai vaidina svarbų vaidmenį supažindindami ir padėdami išsirinkti vedybų partnerius savo vaikams, tiek vyras, tiek ir žmona privalo savo noru sutikti tuoktis. Pranašas suteikė mergaitėms, kurios buvo priverstos tekėti prieš savo valią, teisę į savo santuokų anuliavimą. Santykiai tarp vyro ir žmonos Islame yra abipusiškai priklausantys vienas kito, pagrįsti meile ir ramumu. Šv. Koranas sako:

- „Ir iš Jo ženklų yra tai, kad Jis sukūrė sutuoktinius jums iš jūsų pačių tarpo, kad jūs rastumėte ramybę juose, ir Jis sukūrė tarp jūsų meilę ir malonę. Tikrai tame yra ženklų žmonėms, kurie mąsto.“

(Šv. Koranas, 30:21)

Abu tėvai turi stengtis sukurti stabilius, mylinčius namus ir partnerystę. Dauguma šeimyninių sprendimų turėtų būti padaromi tariantis ir diskutuojant. Kaip iš aprūpintojo, iš vyro yra laukiama vadovavimo priėmimo, kadangi jis

yra atsakingas Dievui už savo rūpinimąsi šeima. Jei jokio susitarimo nepavyksta pasiekti, žmona turėtų būti palaikanti tol, kol jos vyras neprašo jos daryti ko nors, kas kertasi su religiniais įstatymais. Tai puikiai veikia, kol sutuoktiniai vienas su kitu elgiasi brandžiai ir su pagarba, švelnumu ir dėmesiu.

Moterų ir vyrų elgesio kodeksai

Tam, kad būtų išsaugota šeimos ir visuomenės moralė, iš musulmonų vyrų ir moterų yra tikimasi tam tikrų elgesio nurodymų laikymosi, kurie vakariečiams gali atrodyti varžantys. Iš abiejų lyčių yra laukiama kuklaus rengimosi laisvais nepermatomais drabužiais, situacijų vengimo, kurios paliktų juos vienus su priešingos lyties asmenimis arba vestų į pagundą ar nesusipratimus. Moterų musulmonės papildomai pridengia savo plaukus, kadangi moterų paprastai yra laikomos patrauklesne lytimi. Šių apribojimų nėra laikomasi namie tarp artimų šeimos narių, bet jie yra naudingi saugant moterų garbę viešumoje ir nukreipiant dėmesį labiau į jų asmenines savybes nei į jų išvaizdą. Islame seksualinis potraukis yra laikomas natūraliu ir pageidaujamu, kol jo reiškinys vyksta santuokos ribose. Tačiau musulmonai yra liūdinami augančio vulgaraus moterų ir apskritai žmogaus kūno išnaudojimo rinkos reikmėms ir pornografijai, kas neišvengiamai pigina seksualumą ir kenkia šeimos bei dvasiniam gyvenimui.

Islamo patrauklumas šiandieninei moteriai

Moterims, kurioms patinka būti moterimis ir kurios vertina skirtumus (kaip ir bendrą pagrindą) tarp lyčių, kurios teiktų pirmenybę būti gerbiamomis už savo protą ir charakterį labiau nei už išvaizdos vaikymąsi ir kurios norėtų siekti asmeninės ir dvasinės pilnatvės žmogišku tempu be poreikio apleisti savo šeimas, Islamas yra labai patraukli alternatyva.

Keletas žodžių apie poligamiją...

Dauguma žmonių žino, jog vyrams musulmonams yra leidžiama vesti daugiau nei vieną žmoną. Tačiau nėra plačiai žinoma, jog vyrams, turintiems daugiau nei vieną žmoną, galioja griežtos vienodo elgimosi laiko ir pinigų atžvilgiu sąlygos, arba kad moterų gali į savo vedybų sutartis įtraukti sąlygą, jog jos turės teisę į skyrybas, jei vyras ves kitą žmoną. Realybėje monogamija yra norma, o poligamija – išimtis; ji niekada nebuvo paplitusi tarp musulmonų, išskyrus tose srityse, kur buvo praktikuojama iš seniau, ir ji retai būna sėkminga, nebent pirmoji žmona tam pritaria. Islamas neįdiegė poligamijos; iš tikro, tam tikrų poligamijos formų – ar tai būtų teisėtos santuokos, meiluzės, prostitutija ar nesantuokiniai romanai – pasitaiko visose visuomenėse. Jis labiau pripažino ir reglamentavo ją tam, kad apsaugotų moteris ir vaikus, kuriais kitu atveju būtų pasinaudota. Tam tikrais atvejais, tokiais kaip kuomet pirmoji žmona serga chroniška (ar psichine) liga ar negali susilaukti vaikų, kuomet dėl karo yra daug našlių ir našlaičių arba kada santuoka iš esmės iširo,

bet žmona norėtų išlikti ištekėjusia, atvira ir įteisinta poligamija gali būti veiksmingu antruoju sprendimu.

Pranašas Muhammedas su pirmąją savo žmona Khadidža pragyveno santuokoje 25 metus ir kitas žmonas vedė tik po jos mirties. Jo santuokos su keliomis našlėmis ir išsituokusiomis vėlesniais metais pirmiausia buvo sudarytos dėl politinių ir humaniškų priežasčių, ko buvo tikimasi iš jo padėties vyro. Jo namų gyvenimas buvo apibūdinamas meile, dėmesingumu, švelnumu ir pagarba.